

Životodárný pramen z nitra, II.

V hlavní den svátků Ježíš stál v Chrámě a hlasitě zvolal: „Kdo žízni, ať přijde ke mně a pije. Kdo ve mě věří, jak říká Písmo, potečou proudy vod z jeho srdce.“ (srov. Jan 7, 37–38)

Prorok Ezechiel v jedné ze svých vizí mluví o životodárném prameni, který vytéká z Chrámu, vlévá se do pouště, a kamkoli dosáhne, objevuje se život (Ez 47, 1–12). Již raná křesťanská tradice vnímala toto proroctví jako výpověď o křesťanském způsobu života uprostřed světa. Proudý vod ze srdcí těch, kdo věří Kristu, představují ve vyprahlém území vnějšího světa předzvěst budoucí bohaté úrody.

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

„Pane, proč nemohu jít za tebou už teď? Svůj život za tebe položím!“ Ježíš odpověděl: „Svůj život za mne položíš?“ (Jan 13, 37b.38)

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Není představa osamocení boha, milujícího sebe sama, odstrašující?

Má pro člověka smysl chtít být jeho obrazem?

„Abychom neřekli něco špatně, mlčíme. Abychom neudělali něco špatně, necháváme iniciativu na ostatních.“ Jak to vypovídá o naší důvěře a lásce k bližním?

Znalci Zákona, Zákoníci, nebyli zvláštní nábožensko-politickou skupinou. Svoji znalostí práva a Tóry působili ve společnosti jako učitelé, právníci, úředníci nebo rozhodovali sporná ujednání.

Farizeové představovali názorové hnutí, které bylo Ježíšovu učení nejbliže. Byli vzdělání, podporovali znalost Písma, ve svých výkladech nebyli tak rigorózní jako saduceové a vše poměřovali úctou k životu člověka. Jejich život byl příkladný a požíval (ne-)formální autority. Svým učením o způsobu života se snažili postihnout všemožné situace a jasně pojmenovat dobré a zlé mravní jednání člověka (Ježíš oproti nim zdůrazňuje svobodné rozhodování člověka a jeho odpovědnost před Boží tváří, tj. opírá se o úlohu *svědomí*). Apoštol Pavel hned několikrát mluví o své farizejské výchově a minulosti (Flp 3, 1–6; Sk 23, 6–9; 26, 2–23). Dlouhodobý průzkum CVVM se v březnu 2020 ptal 1012 respondentů na otázku: **Koho byste nechtěl mít za sousedy?** Odpovědi: lidé závislí na drogách: 86 %, lidé s kriminální minulostí: 71 %, lidé se závislostí na alkoholu: 69 %, muslimové: 66 %, psychicky nemocní lidé: 59 %, lidé jiné barvy pleti: 36 % (následují cizinci, homosexuálové, kuřáci...)

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícího mustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „tvůj Syn a Duch Svátý má s tebou tutéž jedinou slávu;
jsi ochránce všech, kteří nemohou žít svobodným životem;“

Co? „ať je místní církev živým svědectvím pravdy a svobody, pokoje a spravedlnosti;
ať nás věrnost evangelium motivuje k důvěře Bohu, odvaze a nezištné lásce;

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

Jako křesťané máme lásky plná ústa. O lásce k Bohu i k bližním slýcháme velmi, velmi často. O lásce k sobě samému už, pravda, méně. Říkáme, že dnešní svět *lásku* a *milování* devalvoval. Přesto instinktivně tíhneme se svojí láskou spíše „k těm, kdo milují nás“. ^{Mt 5, 46} Kdo pak *miluje* uprchlíky, cizince, bývalé kriminálníky, osoby s nebinární pohlavní identitou, alkoholiky, lidi na ulici nebo doma uzavřené podivíny? Položit dvoustovku do natažené ruky a říct „Pomohl jsem ti. Běž pryč.“ je jednoduché. Nesnížili jsme si význam *křesťanské lásky* a *milování* my sami?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajcnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očišť mě od hříchu.“

V: Zastáváš se odstrkovaných lidí, Pane:
smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Učíš nás soucitu a milosrdenství, Kriste:
smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Jsi inspirací lásky, která uzdravuje nedůstojný život, Pane:
smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpuť nám hříchy a doveď nás do života věčného.

O: Amen.

Sláva na výsostech Bohu
a na zemi pokoj lidem dobré vůle.
Chválíme tě. Velebíme tě. Klaníme se ti.
Oslavujeme tě. Vzdáváme ti díky pro tvou velikou slávu.
Pane a Bože, nebeský Králi, Bože, Otče všemohoucí.

Pane, jednorozený Synu, Ježíši Kriste.
Pane a Bože, Beránku Boží, Synu Otce.
Ty, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi;
ty, který snímáš hříchy světa, přijmi naše prosby.
Ty, který sedíš po pravici Otce, smiluj se nad námi.

Neboť ty jediný jsi Svatý, ty jediný jsi Pán,
ty jediný jsi Svrchovaný, Ježíši Kriste,
se svatým Duchem ve slávě Boha Otce. Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

„Jak to, že zná Písma, když se neučil?“ Ježíš odpověděl: „Mé učení není mé, ale Toho, který mě poslal.“ (Jan 7, 15–16)

Mojžíš uprostřed hromů a blesků stojí na vrcholu Sinaje, blízko Hospodinu (Ex 19, 16). Naslouchá jeho slovům. Měl s sebou vzít i svého bratra Árona, ale z nějakého důvodu ho nechal dole s tím davem uprchlíků (srov. Ex 19, 24; 32, 1). Snad se tam nestane něco, čeho by později měli litovat... Už nejsou egyptskými otroky, ale zcela svobodnými lidmi také ne. Ještě nevědí, co to znamená *svoboda*. Potřebují, aby jim Hospodin daroval Poučení, Tóru, aby se z té lidské chamradi stal národ (srov. Nm 11, 4). „Já, Hospodin, jsem tvůj Bůh, já

jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.“ (Ex 20, 2) je první věta, kterou Mojžíš slyší a za chvíli se stane nejsilnější a snad nejcitovanějším východiskem všech úvah o Hospodinu, člověku a způsobu lidského života.

(H – Hospodin)

Úryvek z druhé knihy Mojžíšovy.

22, 20–26 (BOG2+jäg)

Nezvrtné zákony

Toto praví Hospodin:

H „Nesužuj přistěhovalce a neutiskuj ho, neboť sami jste byli přistěhovalci v egyptské zemi.

Neubližujte vdově a sirotku.

Kdybys jim přece ublížil, že by si mně stěžovali, uslyším jejich křik, můj hněv vzplane, zahubím vás mečem, a vaše ženy budou vdovami a vaši synové sirotky.

Půjčíš-li peníze někomu z mého lidu, chudákovi, který bydlí vedle tebe, nechovej se k němu jako lichvář. Nežádej od něho úrok.

Vezmeš-li si jako zástavu plášť svého bližního, vrať mu ho do západu slunce. Je to pro něho jediná pokrývka, plášť pro jeho tělo. V čem by měl spát? Bude-li si mně stěžovat, uslyším ho, neboť jsem milosrdný.“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Před nazaretským *Učitelem*, jak ho jízlivě a přesto pravdivě nazývají jeho oponenti, se na chrámovém nádvoří vystřídali herodiáni a saduecové (viz minulá neděle). Dnes předstupuje znalec Zákona a někteří farizeové. Přinese tato disputace nějaký zvrat v příběhu? Obstojí Ježíš se svým výkladem Mojžíšova Zákona a Davidova žalmu?

(J – Ježíš; Ž – Zákoník, farizeové; E – evangelista)

Úryvek z evangelia podle Matouše.

22, 34–40(46) (BOG+jäg)

První ze všech přikázání: 22, 34–40

E Když se farizeové doslechli, že Ježíš umlčel saduceje, shromáždili se a jeden z nich, znalec Zákona, ho chtěl přivést do úzkých a zeptal se:

Ž „Učiteli, které přikázání je v Zákoně největší?“

J „Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.“^{Dt 6, 5} To je největší a první přikázání. Druhé je podobné: *Miluj svého bližního jako sám sebe.*^{Lv 19, 18} Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.“

(Mesiáš, Davidův syn a Pán: 22, 41–46)

E Když tak byli farizeové pohromadě, Ježíš se jich zeptal:

J „Co myslíte o Mesiáši? Čí je to syn?“

Ž „Davidův.“

J „Jak pak ho může David z podnětu Ducha nazývat Pánem? Říká přece:

Řekl Hospodin mému Pánu:

Zasedni po mé pravici,

dokud ti nepoložím tvé nepřátele pod nohy.^{Žalm 110, 1}

Jestliže ho tedy David nazývá svým Pánem, jak může být jeho synem?“

E Na to mu nikdo nedovedl odpovědět ani slovo. A od toho dne se už nikdo neodvážil dávat mu otázky.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Jen dva tři dny dělí Ježíše on propuknutí oslav svátku Pesach, svátku *osvobození*, a od tradiční večere na jejím počátku. Snad už tehdy jí zahajovaly čtyři otázky od čtyř potomků: moudrého, lhostejného, prostoduchého a jednoho, co se neumí ani zeptat. Ježíšova Pascha je na spadnutí. Odpovídá na otázky těch, kteří se alespoň tváří, že chtějí porozumět právním předpisům, lhostejně zesměšňují víru ve vzkříšení, snaží se objevit ducha Zákona, a sám předbíhá otázku po výkladu biblického textu.

Farizeové poslali znalce Zákona za Ježíšem s náboženským chytákem. Pokud všechna svěřená přikázání pocházejí od Boha, může člověk mezi nimi nějak rozlišovat a posuzovat je? Všech 613 nařízení přeci požívá božskou autoritu. Má člověk právo vyžadovat jejich smysl? Domáhat se jejich ducha? Očekávat „ratio legis“, slovy právních teoretiků? Je to neřešitelná otázka pro ty, kteří dodržují všechna nařízení bez ohledu na životní situace lidí a úmysl zákonodárce,

a velmi tenký led pro ty, kteří si ve svém svědomí jsou schopni omluvit cokoli. Může se z náboženské poslušnosti stát prostoduchá ideologie? Na tom chrámovém nádvoří se tak otevírá otázka nanejvýš praktická (a životodárná). Obstojí Ježíšovy hádky o dodržování pracovního klidu během šabatu (srov. Mt 12, 1–14)?¹

Porozumění smyslu Zákona je základem Ježíšem proklamované *svobody člověka*. Už dříve na tohle téma nazaretský rabbi vedl diskuzi s představiteli judaismu: „Poznáte pravdu, a pravda vás osvobodí.“ (Jan 8, 32). Jejich morální i etické hodnoty byly postaveny na dodržování předpisů a varování se zla a hříchů. Chtě nechtě se stali „otroky hříchu“ (v. 34) a tato mentalita je svazovala (ač si to sami neuvědomovali; srov. v. 33). Ježíš nad lidským životem uvažuje jinak. Než se donekonečna dotazovat, co se má a nemá dělat, říká jednoduché: „Miluj!“ a jeho slova mají hluboký základ v Tóře i u proroků. Jen svobodné srdce dokáže milovat. Je nápadité, nespoutané, a přesto není zdvičené. Lásku nelze vynutit. Úctu nelze přikázat a sešněrovat ji nařizeními. Jednat v ohleduplnosti a se zájem o druhého, ať už Boha nebo člověka, je vrcholným projevem *svobodného uvažování* a rozhodování. Ježíšova odpověď představuje proaktivní, tvořivý a odpovědný přístup k životu. Nebojí se chyb a přešlapů. K lidskému životu přeci nedokonalost tak nějak patří.

Zní to jako obehnaná písnička, když se řekne, že milovat znamená vydat se všanc tomu druhému. „Já odevzdávám se ti a přijímám tě“, zaznívá v manželském slibu. Cele se vydat druhému znamená stát se zranitelným. Přijímat bolest se vším všudy. „Pokládat život za své přátele.“ (srov. Jan 15, 13). Rozlišovat smysl i hodnotu bolesti. Utrpení člověka svírá v křeči. Je proto bolest pramenící ze soucitu s člověkem, kterého milujeme, špatná? Degraduje náš život? Chceme se jí zříct a vymazat ze svého srdce? Někteří jistě ano. Jsou však i tací, kteří takovou bolest rádi vezmou na svá ramena. Je to bolest, která jim dává zakusit, že skutečně milují a nic si nenahávají. Společně s láskou přijali odpovědnost a dobro svého vlastního života vidí někde jinde než sami v sobě.

Smysl starozákonního judaismu je v Ježíšových očích vyjádřen v dvojediném pokynu: „Miluj Boha! Miluj bližního!“ Toto vědomí ducha *Poučení* umožňuje člověku svobodně uvažovat nad svou modlitbou, bohoslužebným životem, náboženskými zvyklostmi, vnímáním druhých lidí a etickými zásadami v nečekaných životních situacích. Zní to jednoduše, dobře se o tom mluví, ale v každodenním životě to chce odvalu. Držet se předem definovaných a léty ověřených vzorců chování, u kterých je etická i náboženská nezávadnost mnohokrát zaručována různými autoritami, žádnou velkou odvahu nepotřebuje. V Lukášově vyprávění té samé evangelní scény se zákoník Ježíšovy odpovědi trochu zalekne a protože nechce vypadat jako slaboch, raději se zepá: „Kdo je můj bližní?“, načež Ježíš odpoví podobenstvím o jednom raněném, dvou věřících, kteří jdou zrovna na bohoslužbu, a jednom cizinci (srov. Lk 10, 25–37). Matouš své posluchače zná a ví, že stejnou doplňující otázku nepotřebují. Znají Tóru. Vědí, kdo leží Bohu nejvíce na srdci: lidé, kteří se neteší z vlastní svobody.

Hospodin je dárce a ochráncem svobody (Ex 20, 2)! V jeho očích jsou uprchlíci, vdovy i sirotci svobodnými lidmi. Nejsou ničím otroky. Realita a zákonitosti patriarchální

---

1 Smršť vládních restrikcí v těchto týdnech nás staví před stejný způsob uvažování. Dodržujeme vládní nařízení, protože mají autoritu vrcholného orgánu výkonné státní moci? Odmítáme je, protože se nám nelíbí? Hledáme jejich smysl a díváme se na ně v tomto zorném úhlu?

společnosti je však nechaly propadnou sítem sociálních vztahů a jistot. Nemají nad sebou žádného dospělého muže, Izraelitu, který by se zasazoval o jejich práva. Už od samého prvopočátku se Hospodin Bůh stává zvláštním zastáncem všech, kteří ve společnosti nemohou žít s důstojností svobodných lidí. „Milujte Boha“, říká Ježíš. Jak lépe prokážeme úctu a náklonnost milované osobě, než že přijmeme její pohled na svět? Ironií osudu výslovná biblický zmínka o uprchlících tváří tvář „uprchlické krizi“ před pěti lety dokonale křesťanská společenství polarizovalo. Donkichotské úsilí některých křesťanů obhajovat mezi svými souvěrci Ježíšův bezpodmínečný nárok „milovat bližní“ zůstane mnohým asi dlouho v paměti (resp. v žaludku). Nepříjemný odér z diskuzí o strachu a uprchlících je navíc doplňován hořkým nezájem o sirotky dnešní doby; o lidi, kteří nenaplnují sny a představy ostatních; o lidi vykořeněné, bez chuti k životnímu růstu, protože postrádají jeho smysluplnost. Místní církev dnešní doby může v bezprostředním zájmu o důstojnost jakéhokoli člověka vidět „svátostnost“ svého působení ve světě (srov. KKC, čl. 774).

Ježíšova odpověď tehdejšímu znalci Zákona se odvolává na každodenní modlitbu *Šema Jisra'el*. Tehdy Muž z Nazareta zarecitoval jen její začátek. Ve svém pokračování však je neméně (ne-li více) náročná: „Ať tato slova, která ti dnes svěřuji, zůstanou ve tvém srdci. Vstěpuj je svým dětem a mluv o nich, ať sedíš doma nebo jdeš po cestě, ať uléháš anebo vstáváš.“ (Dt 6, 6–7)

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

„Bude-li někdo chtít konat vůli Toho, který mě poslal, pozná, je-li to učení z Boha, nebo zda mluvím sám od sebe. Kdo mluví sám ze sebe, hledá svou vlastní slávu; kdo však hledá slávu Toho, který ho poslal, ten je věrohodný a není v něm klam.“ (Jan 7, 17–18)

Důvěrou a konkrétními skutky lásky k Bohu i k lidem se stáváme vnitřně svobodnými lidmi. *Kde je láska, mizí strach. Naše jednání je teprve tehdy ryzí, když nevyplývá ze strachu před trestem, ale z lásky.*^{1 Jan 4, 18}

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,

trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímluvami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímluvy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Tvé je království i moc i sláva navěky!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, za zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětlivi můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

*„Proč s vámi vůbec mluvím? Měl bych o vás hodně co mluvit a co soudit; ale Ten, který mě poslal, je pravdivý, a já mluvím k světu to, co jsem slyšel od něho.“
Nepochopili, že k nim mluvil o Otcí. (Jan 8, 25b–27)*

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přiď království tvé.

Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Dobrořečení v Janově Zjevení: (srov. Zj 1, 4-6; JB+jäg)

„Milost vám a pokoj od Toho, který je, který byl a který přichází, od sedmi duchů před jeho trůnem a od Ježíše Krista, věrohodného svědka, prvorozeného z mrtvých, vládce nad pozemskými králi. On nás miluje a svou krví nás obmyl od našich hříchů, učinil z nás královské kněžstvo pro svého Boha a Otce: jemu buď sláva i moc na věky věků! Amen.“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doveď nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

„Já mám k jídlu pokrm, který vy neznáte... Mým pokrmem je plnit vůli toho, který mě poslal, a dokonat jeho dílo.“ (Jan 4, 32b.34)